

3. Садовий М.І. Особливості трудового виховання і профорієнтації в умовах нової парадигми освіти // Наукові записки / Ред. кол.: В.В. Радул, С.П. Величко та ін. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип. 125. – С. 32-37.
4. Ушинський К.Д. Праця в її психічному й виховному значенні / К.Д. Ушинський // Вибр. пед. твори: у 2 т. – К., 1983. – Т. 1. – С. 106.
5. Starovoit, L. V. (2015). Khudozhnye konstruyuvannya z paperu ta kartonu [The artistic design of paper and paperboard]. Vinnytsya: FOP Korzyn D. Ju., 168.
6. Starovoit, L.V. (2010). Pedagogichni umovy tvorchoho rozvytku molodshykh shkolyariv u protsesi trudovoho navchannya [Pedagogical conditions of creative development of younger students in the course of labor training]. Naukovi zapysky – Scientific notes, 261-266.

В. Даніліна,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
наук. керівник канд. пед. наук, доцент – І. Барановська

ТЕАТР ЛЯЛЬОК У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Постановка проблеми. Один із видів дитячої діяльності, що вільно використовується в процесі навчання і всебічного розвитку дітей, вважається театралізована діяльність. В умовах Нової української школи доцільним є використання нетрадиційних методів навчання молодших школярів. Одним із яких може дієвих виховних засобів є театр, зокрема театр ляльок. На сьогодні викладачі все більше приділяють уваги до виявлення потенційних здібностей дітей, їх прихованих талантів засобами театрального мистецтва. Це дає право стверджувати, що використання театру ляльок в освіті та вихованні вкрай важливо на всіх стадіях розвитку дітей. У зв'язку з цим, звернення до особливостей використання театру ляльок у вихованні є важливим з теоретичної та практичної точки зору.

Розвиток сучасної медіа-культури 21 століття нав'язує дитині спілкування засобами технічних комунікацій, що перешкоджає природному живому міжособистісному спілкуванню. Мережа Інтернет, комп'ютерні ігри, телебачення – це все не дає можливості дитині пройти необхідні етапи соціалізації, а в майбутньому може стати причиною проблем у спілкуванні з ровесниками, бути причиною труднощів у процесі навчання. Нинішнє покоління значно рідше захоплюється і дивується, обурюється і співпереживає. Усе більше

діти виявляють байдужість і черствість, їх коло інтересів обмежене, а ігри одноманітні.

Відзначаючи недолік спостережливості, творчої фантазії у деяких школярів, психологи часто ставлять діагноз: «Не дограв», тобто ніяк не натренував власну фантазію і уяву в непередбачуваному і радісному процесі «створення гри». Як правило, дитина ніяк не може зайняти себе у вільний час і на навколишній світ дивиться без особливого інтересу, як споживач, а не як творець.

Аналіз досліджень і публікацій. Педагоги-науковці, які присвятили свої праці питанню виховання підростаючого покоління засобами театральне мистецтво, застосуванню театральної діяльності як повноцінної частини освітнього процесу: Л. Артемова, І. Барановська, О. Комаровська, Л. Масол, Н. Миропольська, Т. Поніманська, Ю. Рубіна, Л. Серих, Н. Сиротич, Е. Трусова та ін. Проблему полі функціонального впливу театального мистецтва на дітей досліджували Н. Александрова, О. Комаровська, О. Котикова, І. Михайличенко, В. Сухомлинський, Г. Шевченко.

Мета статті – розкрити актуальні питання впливу театру ляльок на розвиток молодших школярів, формування гнучких навичок та якостей, необхідних для соціалізації в класі та в суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Сучасні діти віддають перевагу відео. Вони не тільки люблять кіно, анімаційне мистецтво та є одними з масових глядачів відео вмісту в Інтернеті, але й намагаються створити власне відео. Театр, таким чином, ніби залишається осторонь та не привертає увагу дітей. Учителю належить відповідальна роль – познайомити дітей з мистецтвом театральної гри, навчити розуміти та любити театр. Діти, які хоча б раз побували у ролі глядача, актора, декоратора чи режисера назавжди будуть зберігати в пам'яті приємні миті живого співчуття, співпереживання, спілкування, миті творчого натхнення та взаємодії.

У типовій освітній програмі, автором якої є Шиян, представлена така змістова лінія, як «Театралізуємо», яка залучає учнів до сценічної творчості. Це дозволяє дітям набувати акторського досвіду, імпровізувати, вчиться моделювати різні ситуації спілкування, підтримує розвиток емоційного інтелекту, творчого мислення, самосвідомості та само ефективності, навчає здатності мобілізувати себе та інших, долати бар'єри, пов'язані з двозначністю, невизначеність та ризик, співпрацюйте.

Театр – це синтетичне мистецтво, що об'єднує в собі музичне мистецтво, літературу, хореографію, образотворче мистецтво тощо. Театральна робота в класі – це синкретична діяльність учнів, яка дозволяє не лише обговорити літературний твір, а й «відчути» його «наживо» усіма почуттями. Це один із найкращих способів забезпечити бажаність літератури для нинішнього покоління дітей. Емоції, які будуть у дітей у процесі драматизації, допоможуть виховати любов до літератури, читання та до різних видів мистецтва. Під час незвичайного уроку театру діти дізнаються, що мистецтво слова можна передавати та реалізовувати різними способами. І якщо говорити про інтегрований курс «Я досліджую світ», то завдяки драматизації діти навчаться дивитись на ситуацію з різних сторін, розвиватимуть критичне мислення та емоційний інтелект [1].

У період психологічної адаптації дітей до школи у першокласників нерідко виникають страхи, зриви, повільність, а у інших навпаки, зухвалість і метушливість. Найбільш легкий спосіб емоційного вивільнення дітей, усунення скутості, навчання відчуттю і образній уяві – це шлях через гру, імпровізацію, творчість. Усе вище перераховане дитина може набути за допомогою театральної діяльності.

Театральне мистецтво близьке і зрозуміле дітям перш за все тому, що в основі його лежить гра. Найбільш цікавим видом театального мистецтва для молодших школярів є театр ляльок, головним принципом якого є принцип рівноваги естетичного і педагогічного. Театр ляльок, більш ніж будь-який інший вид мистецтва сприяє розвитку оригінальної дитячої творчості [2. с. 5].

За допомогою театру ляльок учитель зуміє виховати у дитини бажання творити і пізнавати, закріпить його віру в свої сили, допоможе особистісному зростанню.

Театр ляльок – один з найбільш загальнодоступних видів мистецтва для дитини, він дає можливість вирішувати численні проблеми сучасної педагогіки та психології, пов'язані з:

- формуванням естетичного смаку;
- моральним вихованням;
- формуванням комунікативних якостей особистості;
- створенням позитивного психологічного настрою, зняттям напруженості, рішенням конфліктних ситуацій за допомогою гри;

- вихованням волі, розвитком пам'яті, уяви, підприємливості та правильної постановки мови [3].

Під впливом театру ляльок дитина розкриває свої духовні і творчі можливості, які йому необхідні для адаптації в соціальному середовищі. Через театр школяр навчиться без зайвої праці розуміти людські відносини, стане цінувати чесність, доброту, порядність і буде розуміти, що таке добре, а що таке погано. Театр зуміє підкреслити індивідуальність і неповторність кожного учня.

Окреслимо функції лялькотерапії:

- релаксаційна – зняття емоційної напруги, відчуття повної безпеки («це не я, це лялька»);

- комунікативна – розвиток спілкування, встановлення атмосфери взаємної довіри;

- виховна – корегування тих чи інших проявів поведінки, вироблення бажаної поведінки;

- розвиваюча – розвиток пам'яті, уваги, моторики, сприйняття, мовлення тощо;

- навчальна – отримання інформації про оточуюче середовище [4].

Сценічна імпровізація дає можливість дітям створити повноцінне уявлення про світ, надає можливість молодому артисту виплеснути у час репетицій всю свою енергію. Кому в ранньому дитинстві пощастило доторкнутися до театрального мистецтва, той завжди буде знаходити навколо себе добре і світле, той ні в якому разі не зачерствіє душею і не збідніє духовно.

Найбільш важливе в ляльковому спектаклі – це момент перевтілення, коли будь-який учень може на собі приміряти роль, образ будь-якого казкового персонажа, що дає йому можливість безпосередньо взаємодіяти з іншими учасниками спектаклю. У момент перевтілення дитина дізнається про манеру поведінки, характер героя; пропоновані обставини впливають на поведінку його героя. Дитина набуває в театралізованих іграх нові корисні навички: робота з мімікою, зміни тембру і сили голосу, робота з інтонацією, координація рухів, відчуття простору, відчуття партнера, тощо.

Гра в театрі ляльок допомагає розвинути такі гнучкі навички та якості:

1. Здатність до творчості.

Кожна дитина під час підготовки до лялькової вистави бере участь в створенні ляльок, необхідних для вистави. Самостійно вибирає казку, розповідь для постановки. Оформляє і виготовляє необхідні декорації для спектаклю.

Підбирає музичне оформлення для свого персонажа, з урахуванням його характеру і поведінки [5, с. 485].

2. Велику і дрібну моторику.

Дрібна моторика розвивається під час приміряння дитиною ляльки. Вивченням і виготовленням кожної деталі ляльки, а також управління її під час самого спектаклю. Під час взаємодії дитини і ляльки. Завданням дитини є, не просто привести ляльку в рух, а й органічно влитися в темп спектаклю. Для цього необхідно виконувати певні дії під музичний супровід, рухатися синхронно з партнерами вистави. Все це допомагає дитині більш чітко координувати свої рухи і гармонійно управляти необхідними частинами тіла.

3. Навички спілкування, розуміння цінностей.

Дитина під час вистави, а точніше репетицій, працює зі своїми партнерами. В ході цього він вчиться поводитися тактовно; не висміювати невдачі інших учасників, а допомагати їм справлятися з ними.

4. Пам'ять.

Прочитання необхідного літературного твору, знайомство з героями, заучування необхідних реплік або цілих ролей сприяє розвитку пам'яті у молодших школярів. Дитина вчиться, не тільки запам'ятовувати текст, а й вибудовувати логічну послідовність слів.

Театр ляльок – найбільш демократичний і найбільш доступний з усіх видів мистецтва для дитини. Він надає можливість вирішити величезну кількість нинішніх проблем навчання і психології, які пов'язані з розвитком індивідуальних якостей, пам'яті, фантазії, вивільнення, уяви. [6, с. 72].

Висновки. Таким чином, застосування театру ляльок в початковій школі дозволяє створювати умови для реалізації творчих здібностей учнів; збагачувати і розширювати знання дитини про театр, різновиди ляльок; формувати навички співпраці та роботи в команді, міжособистісного спілкування; мотивувати до імпровізації засобами міміки, пантоміми, рухів і інтонації. Пошуки ефективних шляхів розвитку творчого потенціалу є незамінним засобом і найважливішою умовою розвитку особистості школяра.

Література

1. Театр на уроці. Практикум для початкової школи. URL: <https://osvitoria.media/experience/teatr-na-urotsi-praktykum-dlya-pochatkovoyi-shkoly/>
2. Театр ляльок в початковій школі: навчально-методичний посібник / І.Г. Барановська. Вінниця, 2015. 170 с.
3. Лейтес Н. С. Возрастная одарённость школьников. М.: «Academia», 2001.

4. Ляльковий театр як шлях соціальної адаптації для дітей з особливими освітніми потребами URL: <https://inkluzia.com.ua/lyalkoviy-teatr-yak-shlyakh-sotsialnoyi-adaptatsiyi-dlya-ditey-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami/>
5. Бондаренко Т.А., Бондаренко Е.Н., Потанова Г.Я. розвиток творчих здібностей дитини за допомогою театрального мистецтва. *Молодий вчений*, 2014. № 5. С. 485-488
6. Деммені Е.С. Шкільний ляльковий театр. Л. 1960. с. 72

Д. Дашкевич,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського,
наук. керівник – доцент М. Вацьо

ВПЛИВ КЛАСИЧНОЇ ТА ФОЛЬКЛОРНОЇ МУЗИКИ НА ФІЗИЧНИЙ ТА ПСИХІЧНИЙ СТАН ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. Сьогодні, коли “зовнішній світ” переживає великий інформаційний вибух, коли прийнято говорити про нову інформаційну цивілізацію, ми знову і знову звертаємося до мистецтва як до способу пізнання і самопізнання, способу отримання цілісного уявлення про світ, про місце людини в світі. Сучасна школа не може залишатися відстороненою від проблем нового часу. Музика, як один із сильних засобів емоційної дії, може встановлювати цілісність внутрішнього світу людини, може зіграти значну роль у формуванні людини нового часу, у виробленні системи цінностей, відповідних до сьогодення дня.

Двадцяте століття називають віком музики, попередні століття – віком літератури, а епоху Відродження – золотим віком образотворчих мистецтв. Все це говорить не стільки про популярність того чи іншого виду мистецтва, скільки про його можливості чітко виражати світовідчуття епохи, її духовні стремління, надії та ілюзії.

Роль музики в культурі 20-ст. найяскравіше проявилась після Другої світової війни (1939-1945 рр.). До тепер потреба людей в ній не була такою гострою. Музичні напрямки, стилі та жанри втручаються в життя всіх без винятку поколінь, національностей, прошарків суспільства. Завдяки техніці аудіо - та відеозапису спілкування з музикою стало можливим в будь-яких умовах. Саме в другій половині 20-го ст. музиканти змогли реалізувати здатність